

ОНОМАТОЛОШКИ ПРИЛОЗИ
XXV

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS
CLASSE DE LANGUE ET DE LITTERATURE
COMMISSION POUR L'ONOMASTIQUE

CONTRIBUTIONS
ONOMATOLOGIQUES

XXV

Présenté à la Xème séance de la Classe de langue et de littérature, le 25 décembre 2018, à la base des rapports d'Aleksandar Loma, membre de l'Académie serbe des sciences et des arts, de Slobodan Remetić, membre de l'Académie des sciences et des arts de la République Srpska, et de Jovanka Radić, chercheuse principale à l'Institut de langue serbe

C o m i t é d e r é d a c t i o n

†Ljiljana Crepajac, professeur de l'Université, Aleksandar Loma, membre de l'Académie serbe des sciences et des arts, Mato Pižurica, professeur de l'Université, Jovanka Radić, chercheuse principale à l'Institut de langue serbe de l'Académie (secrétaire de la rédaction) et Slobodan Remetić, membre de l'Académie des sciences et des arts de la République Srpska

S o u s l a d i r e c t i o n d e
ALEKSANDAR LOMA

B E L G R A D E
2 0 1 8

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ
ОДБОР ЗА ОНОМАСТИКУ

ОНОМАТОЛОШКИ
ПРИЛОЗИ
XXV

Примљено на X скупу Одељења језика и књижевности, од 25. децембра 2018. године, на основу реферата Александра Лома, редовног члана САНУ, Слободана Реметића, редовног члана АНУРС, и др Јованке Радић, научног саветника у Институту за српски језик САНУ

Уређивачки одбор

Александар Лома, редовни члан САНУ, проф. др Мато Пижурица, др Јованка Радић, научни саветник у Институту за српски језик САНУ (секретар Уређивачког одбора), Слободан Реметић, редовни члан АНУРС, и проф. др Ћиљана Црепајац

Главни уредник
АЛЕКСАНДАР ЛОМА

БЕОГРАД
2018

Издаје:
Српска академија наука и уметности
Лектор: Мирјана Петровић-Савић
Технички уредник: Мирјана Петровић-Савић
Коректор: Мирјана Петровић-Савић
Тираж: 400 примерака

Компјутерска обрада: Давор Палчић
Штампа: Colorgrafx, Београд
Штампање завршено 2020

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

801.3

ОНОМАТОЛОШКИ прилози = Contributions onomatologiques / главни уредник Александар Лома. – Књ. 1 (1979–). – Београд : Српска академија наука и уметности, 1979– (Београд : Colorgrafx). – 24 cm

Годишње

ISSN 0351–9171 = Ономатолошки прилози

COMISS.SR-ID 36130

САДРЖАЈ

Расправе и чланци

АЛЕКСАНДАР ЛОМА: Матаруге као ономастички проблем	1
ALEKSANDAR LOMA: Mataruge als namenkundliches Problem	30
РАДОЈКА ЦИЦМИЛ-РЕМЕТИЋ: Осврт на топонимију невестињског села Удрежња	33
RADOJKA CİCMİL-REMETIĆ: The toponymy of the village Udrežnje near Nevesinje: a survey . . .	75

Монографске студије и грађа

ЗВЕЗДАНА ПАВЛОВИЋ: Ороними Србије IV (Ћ–Ш)	79
ZVEZDANA PAVLOVIĆ: Oronimy Srbije IV	204
ЈАКША ДИНИЋ: Топонимија Мајданпека и Мироч планине	205
JAKŠA DINIĆ: The toponymy of Majdanpek and the Miroč mountain	304

Осврти и прикази

А. ЛОМА: Топономастичке белешке са горње Неретве	307
МАРА ТИЈАНИЋ-ВУЛОВИЋ, <i>Топонимија жује њивске</i> (М. ПЕТРОВИЋ-САВИЋ)	321

In memoriam

<i>Љиљана Црејајац</i>	327
----------------------------------	-----

Индекс аутора	329
-------------------------	-----

МИРЈАНА ПЕТРОВИЋ-САВИЋ

Мара Тијанић-Вујовић, *Топонимија Жупе пивске*, Српска академија наука и уметности, Одељење језика и књижевности, Одбор за ономастику, Библиотека Ономастолошких прилога, Књига 4, Београд, 2018, 688 страна.*

Четврта књига у едицији Библиотеке Ономастолошких прилога јесте монографија Маре Тијанић-Вујовић, *Топонимија Жупе пивске* која, на неки начин, чини целину са књигом *Топонимија Пивске њланине* Радојке Цицмил-Реметић, објављеном у истој едицији 2010. године.¹

Монографија *Топонимија Жупе пивске* има седам целина: I. *Увод* (14–27), II. *Насеља Жупе пивске* (28–134), III. *Семантички аспекти* (135–265), IV. *Рјечник насеља Жупе пивске* (265–548), V. *Рјечник кајџуна Жупе пивске и неких села формираних после 1886. године* (549–679), *Резиме* (на француском језику) (680–681), VI. *Извод из литературе* (682–685) и *Прилози* (687–688). На самом крају књиге, као посебан додатак, приложена је карта испитиване области.

Ономастичка грађа *Жупе пивске* сакупљана је за потребе Одбора за ономастику САНУ у периоду од 1984. до 1986, а допуњавана је током летњих месеци 2013. и 2014. године.

У Уводном делу, аутор нас упознаје са истраживаним крајем наводећи податке о територијалној распрострањености и прошлости Жупе пивске, животу и обичајима Пивљана, о досадашњим језичким испитивањима помену-те области, као и о односу језика и топонимије. После Берлинског конгреса 1878. године, Пива је званично припојена Црној Гори. Данашњу територију Пиве реке Комарница и Пива раздвајају на два дела: са десне стране тока ових река јесте Планина пивска, а са леве Жупа. Као битан догађај из прошлости Пиве и Пивљана, аутор истиче „геноцид у Жупи пивској 1943. годи-

---

* Прилог је настао као резултат рада на пројекта *Дијалектолошка истраживања српског језичког њрситора* (178020) који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

¹ Радојка Цицмил-Реметић, *Топонимија Пивске њланине*, Српска академија наука и уметности, Одељење језика и књижевности, Одбор за ономастику, Библиотека Ономастолошких прилога, Књига 1, Београд, 2010, 354 стране.

не што га је починила дивизија „Принц Еуген“ [...] синхронизовано су за три дана [...] убили па запалили око 1350 жена, дјеце и старца од колијевке до 99 година“. На крају овога поглавља, аутор даје списак испитаних насеља и катуна *Жује пивске* са списком скраћеница.

Друго поглавље ове монографије насловљено је *Насеља Жује пивске* (28–134) и подељено на две целине: насеља и катуне. Насеља Жупе пивске су, поштујући географски распоред терена, а ради боље прегледности, подељена у четири групе: насеља са леве стране тока Пиве и Врбнице, затим са десне стране тока истих река, за њима следе насеља која чине посебну таласасту површ и на крају она са леве стране тока Комарнице. Као посебна целина, издвојени су Катуну Жупе пивске и нека села формирана после 1876. године. Укупно је обрађено око 60 насеља и катуна у Жупи пивској. Мара Тијанић-Вујовић даје основне податке о сваком селу, односно катуну, наводећи списак информатора, етнике и ктетике као и топонимију. Нису остали ни подаци о породицама и њиховим славама.

У трећем поглављу ове књиге, урађена је семантичка анализа сакупљене топономастичке грађе. Према ауторовим речима, поштована је универзална децимална класификација, али и делимично прихваћена Шицова подела географских термина која је у примењена у *Топонимији Пивске њланине*, па је сакупљена грађа разврстана у неколико семантичких група, а свака од њих има своје потцелине: 1. *Геолошки и географски термини у њланини*, 2. *Хидроними*, 3. *Фитоними у микроњланини*, 4. *Зооними у микроњланини*, 5. *Топономастичке метафоре*, 6. *Културни њланини*, 7. *Микроњланини образовани од анњланина* и 8. *Микроњланини нејасног значења*. *Геолошке и географске термине* Мара Тијанић разврстава у неколико скупина: Називи уздигнутих облика, Називи уздигнуто-улегнутих облика, Називи улегнутих облика и таласастих површи и Остали геолошки и географски називи. Колико је аутор настојао у томе да што верније представи слику коју Пивљани имају о води, говори и то што су *Хидроними* у топонимији систематизовани у групе: Хидроними примарних значења, Хидроними по квалитету воде, Хидронимско-топономастичке метафоре, Хидроними именовани по фитонимима, Културни хидроними и Остали хидроними, који су најчешће именовани по месту на којем се налазе. *Фитоними* се у овој монографији деле на: Ниже и зељасте биљке: ливадске, коровске и шумске, Бобичасто шумско воће, Шумско дрвеће и жбуње (ту су четинари и листопадно дрвеће) и Културне фитониме са поделом на: житарице и крмне биљке, текстилне биљке и дукан, воћарство и виноградарство и вртларство и повртларство. Ваљало би нагласити да се у овој семантичкој скупини одустало од поделе по ботаничкој систематизацији, односно универзалној децималној класификацији јер би „то било прилично уситњено и непрегледно за традиционално претраживање; једино су културни фитоними дати по

структури универзалне класификације“. Следећа семантичка скупина јесу *Зооними* и разврстани су у четири подгрупе: Гмизавци, Птице, Сисари (са подгрупама: глодари, копитари, папкари и сисари месождери са подгрупама: дивље животиње и домаће животиње) и Пчеларство. Знатан број топономастичких метафора на простору Жупе пивске потврђује постојање метафора и у народном говору, што аутор поткрепљује и податком да су старији људи „обично са тек доведеним младим невјестима разговарали у метафорама да би оцијенили њихову мудрост“. *Топономастичке метафоре* у овој монографији подељене су на три скупине: Метафоре по облику и изгледу, Метафоре по квалитету и другим особинама и Метафоре по намени. *Културни топоними Жупе пивске* чувају слику постојања и кретања различитих етничких група на истраживаном подручју као и њиховог начина живота и бављења сточарством и пољопривредом. Унутар скупине културних микротопонима, издвојене су следеће целине: Микротопоними у вези са узгојем и смештајем стоке, Микротопоними у вези са обрадом земље, узгојем воћа, житарица и других култура, Верски објекти, сакрално и митолошко у топонимији и Остали културни топоними. Следећа скупина топонима на основу семантичке поделе јесу *Микротопоними образовани од антропонома* и они су подељени на подгрупе: Микротопоними изведени од термина сродства, полне припадности и старосне доби, Двочлани микротопоними образовани од личних имена, надимака и хипокористика, Једночлани микротопоними изведени од антропонома, Микротопоними изведени од презимена и примјенака (секундарно презиме и породични надимак), Двочлани микротопоними образовани од презимена и примјенака, Микротопоними изведени од етнонима, Микротопоними изведени од назива друштвених група, Микротопоними изведени од назива занимања, звања и титула. Последњу, осму семантичку групу чине *Микротопоними нејасног значења*.

Код монографија овога типа централно и највеће поглавље, готово увек, заузима речник, па не чуди што је тако и код Маре Тијанић у Топонимији Жупе пивске. Колико је аутор настојао да што верније и прецизније представи богату грађу са терена Пиве, говори и то да је речник микротопонима подељен на две целине: *Рјечник насеља Жупе пивске* и *Рјечник капауна Жупе пивске и неких села формираних њослије 1886. године*. Ауторова жеља и амбиција да се у ова два речника нађу све топономастичке јединице забележене у *Жупи пивској*, потврђена је чињеницом да је унето и обрађено више од 6500 микротопонима са посматраног терена.

На самом крају књиге, донето је неколико фотографија и географска карта. Оправдано придодати *Прилози* на овоме месту, на посебан начин поред исцрпног језичког описа, употпуњују слику не само *Жупе пивске* већ и *Пивске њланине*, приказујући те крајеве као целину коју природна граница, реке Пива и Комарница деле на две области.

Жуџа њивска заједно са *Пивском њланином* чини географску целину која је, када је реч о топономастичким истраживањима тога краја, штампањем ове монографије обрађена и обједињена. Треба истаћи да је методолошки поступак исти, или готово исти у обе монографије. Систематско бележење и обрада микроптономастичке грађе истраживаног подручја пружају вишеструк допринос ономастици и ономастичким истраживањима, а сигурни смо да ће послужити и за бројна интердисциплинарна истраживања. Забележен, приказан и од заборава отргнут ономастикон *Жуђе њивске* заједно са *Пивском њланином* сведочи о континуитету живота и привређивања на тим просторима од античких времена до данас. Богата и разновесна грађа може послужити за реконструкцију материјалне, а делом и духовне културе Пиве и Пивљана и слободно можемо казати да је овим двама монографијама заокружена целина у топономастичким истраживањима на простору Пиве.